

NEMIS TILI DARSLARIDA TALABALARNI O‘Z XATOLARINI MUSTAQIL TO‘G‘RILASHGA O‘RGATISH USULLARI

Xasanova Ozodaxon Qurvonali qizi

Farg‘ona davlat universiteti, nemis va fransuz tillari kafedrası mudiri

Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori, (PhD)

Annotatsiya: *Mazkur maqolada nemis tili darslarida talabalarni o‘z xatolarini mustaqil ravishda aniqlash va to‘g‘rilashga odatlantirishning metodik asoslari yoritiladi. O‘quv jarayonida xatoga bo‘lgan munosabatni o‘zgartirish, talabalarda metakognitiv kompetensiyani rivojlantirish hamda avtokorreksiya (Selbstkorrektur) ko‘nikmalarini shakllantirish masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy didaktik yondashuvlar, interaktiv usullar va raqamli vositalar yordamida xatolar bilan ishlashning samarali yo‘llari ko‘rsatib beriladi.*

Kalit so‘zlar: *xatolarni to‘g‘rilash metodikasi, avtokorreksiya, metakognitiv kompetensiya, nemis tili o‘qitish metodikasi, refleksiya.*

Abstract. *This article examines the methodological foundations of developing students' ability to independently identify and correct their own errors in German language classes. The study analyzes the transformation of attitudes toward errors in the learning process, the development of learners' metacognitive competence, and the formation of self-correction skills (Selbstkorrektur). In addition, effective ways of dealing with errors through modern didactic approaches, interactive methods, and digital learning tools are presented.*

Keywords: *error correction methodology, self-correction, metacognitive competence, German language teaching methodology, reflection.*

Аннотация. *В данной статье рассматриваются методические основы формирования у студентов навыков самостоятельного выявления и исправления собственных ошибок на занятиях по немецкому языку. Анализируются вопросы изменения отношения к ошибке в учебном процессе, развития метакогнитивной компетенции обучающихся, а также формирования умений автокоррекции (Selbstkorrektur). Кроме того, показаны эффективные способы работы с ошибками с использованием современных дидактических подходов, интерактивных методов и цифровых образовательных средств.*

Ключевые слова: *методика исправления ошибок, автокоррекция, метакогнитивная компетенция, методика преподавания немецкого языка, рефлексия.*

Xorijiy tillarni, jumladan nemis tilini o‘qitish jarayonida xato (Fehler) tabiiy va muqarrar hodisa hisoblanadi. An‘anaviy darslarda xatolar ko‘pincha o‘qituvchi tomonidan darhol to‘g‘rilanadi, bu esa talabada passivlikni yuzaga keltirishi mumkin. Zamonaviy til didaktikasida esa talabalarni o‘z xatolarini mustaqil aniqlash va tuzatishga o‘rgatish muhim

vazifa sifatida qaraladi. Bu yondashuv talabaning til o'rganish jarayonidagi mas'uliyatini oshiradi va o'qish samaradorligini ta'minlaydi.

Nemis tili didaktikasida xatolar bilan ishlash masalasi kommunikativ va kompetensiyaga yo'naltirilgan yondashuvlar bilan chambarchas bog'liq. Xato nafaqat kamchilik, balki o'rganish jarayonining muhim ko'rsatkichi sifatida baholanadi. Corder, Selinker kabi olimlarning ishlarida xatolar o'quvchining oraliq tili (Interlanguage) rivojlanish bosqichlarini aks ettirishi ta'kidlanadi. Talabaning o'z xatosini o'zi to'g'rilashi metakognitiv faoliyatni talab qiladi. Metakognitiv kompetensiya esa o'rganish jarayonini rejalashtirish, nazorat qilish va baholash qobiliyatlarini o'z ichiga oladi.

Talabalarni o'z xatolarini mustaqil to'g'rilashga o'rgatish usullari

1. Bilvosita tuzatish (indirekte Fehlerkorrektur)

O'qituvchi xatoni to'g'ridan-to'g'ri aytmaydi, balki belgilar, ishoralar yoki savollar orqali talabaning e'tiborini xatoga qaratadi. Masalan, og'zaki nutqda pauza qilish yoki yozma ishda xato ustiga belgi qo'yish orqali talaba mustaqil to'g'ri variantni topishga undaladi.

2. O'zini tekshirish varaqalari (Selbstkontrollbögen)

Talabalarga yozma yoki og'zaki topshiriqlardan so'ng maxsus tekshirish varaqalari beriladi. Bu varaqalarda grammatik, leksik va stilistik mezonlar bo'yicha savollar bo'ladi. Talaba o'z ishini ushbu mezonlar asosida qayta ko'rib chiqadi.

3. Juftlikda va guruhda o'zaro tekshirish

Peer-Feedback usuli orqali talabalar bir-birining ishlarini tahlil qiladi. Bu jarayonda talaba nafaqat boshqaning, balki o'z xatolarini ham yaxshiroq anglay boshlaydi. O'qituvchi bu jarayonda moderator rolini bajaradi.

4. Xato kundaligi (Fehlertagebuch)

Talabalar doimiy ravishda yo'l qo'ygan xatolarini maxsus daftar yoki elektron hujjatda qayd etib boradilar. Har bir xato uchun to'g'ri variant va qisqa izoh yoziladi. Bu usul xatolarning takrorlanishini kamaytiradi.

5. Raqamli texnologiyalardan foydalanish

Online platformalar (masalan, interaktiv mashqlar, self-assessment testlari) talabalarga darhol teskari aloqa beradi. Bunday vositalar mustaqil o'rganish va o'z xatolarini tahlil qilish imkonini kengaytiradi.

Talabalarni o'z xatolarini mustaqil to'g'rilashga o'rgatish ularning til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi, tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi hamda uzoq muddatli bilimlarni shakllantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, oliy ta'lim muassasalarida bu yondashuv talabaning akademik mustaqilligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, nemis tili darslarida xatolar bilan ishlashni faqat o'qituvchi faoliyati sifatida emas, balki talabaning faol ishtirokiga asoslangan jarayon sifatida tashkil etish lozim. Talabalarni o'z xatolarini mustaqil aniqlash va to'g'rilashga o'rgatish ularning til kompetensiyasini chuqurlashtiradi va o'rganish jarayonini samaraliroq qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Corder, S. P. Error Analysis and Interlanguage. Oxford: Oxford University Press.
2. Selinker, L. Interlanguage. International Review of Applied Linguistics.
3. Kleppin, K. Fehler und Fehlerkorrektur. München: Langenscheidt.
4. Bausch, K.-R., Christ, H., Krumm, H.-J. Handbuch Fremdsprachenunterricht. Tübingen: Francke.

